

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№4

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

4-jild
4-son
Aprel, 2026

April, 2026
Volume 4
Number 4

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)
Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)
Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)
Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)
Kusainov Xalel Xaymullievich – i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)
Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)
Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)
Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)
Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)
Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)
Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)
Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)
Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)
Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)
Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)
Kolossova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik
Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor
Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor
Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor
Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor
Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor
Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent
Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor
Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent
Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent
Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent
Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent
Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)
Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)
Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)
Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Учредитель:

**Каршинский государственный технический
университет**

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук,
профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в
электронной форме и публикуется через
официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал
«Инновационная экономика» включён в перечень
национальных научных изданий на основании
решения Президиума Высшей аттестационной
комиссии при Министерстве высшего образования,
науки и инноваций Республики Узбекистан от 5
апреля 2025 года № 369.

**В журнале публикуются статьи по
следующим рубрикам:**

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное
предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и
аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик
(Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор
(Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор,
(Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский
государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик
(НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор
(Таджикистанский аграрный университет им. Ш.
Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент
(Национальный исследовательский университет
«Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник
(Российского университета дружбы народов имени
П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент
(Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н.,
профессор (Национальная академия наук Республики
Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский
государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор
(Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского
университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем
управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский
экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор,
академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD),
доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

Moliya, kredit va investitsiya
Finance, credit and investment
Финансы, кредит и инвестиции

MAMLAKATDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNING NAMOYON BO'LISH SHAKLLARI

Boboqulov Sanjar Baxronqulovich, Yunusbekov Jo'rabek Yunusbek o'g'li

ФОРМЫ ПРОЯВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В СТРАНЕ

Бобокулов Санжар Бахронкулович, Юнусбеков Журабек Юнусбек угли

FORMS OF MANIFESTATION OF ECONOMIC SECURITY IN THE COUNTRY

Boboqulov Sanjar Baxronqulovich, Yunusbekov Jo'rabek Yunusbek o'g'li

Received: April 14, 2026 Revised: April 16, 2026 Accepted: April 19, 2026 Published: May 1, 2026

Annotatsiya. Ushbu maqola mamlakatda iqtisodiy xavfsizlikning namoyon bo'lish shakllarini tahlil qiladi. Tadqiqot doirasida davlat siyosati, moliyaviy barqarorlik, investitsion muhit, inflyatsiya darajasi, tashqi qarz va energetika xavfsizligi kabi omillar o'rganildi. Tadqiqot metodologiyasi nazariy tahlil, statistik ma'lumotlar va qiyosiy solishtirma yondashuvlariga asoslangan. Natijalar ko'rsatdiki, iqtisodiy xavfsizlik bir qator shakllarda namoyon bo'ladi: makroiqtisodiy barqarorlik, moliyaviy mustahkamlik, inflyatsion va valyuta barqarorligi, investitsion muhitning xavfsizligi va strategik resurslar xavfsizligi.

Kalit so'zlar: iqtisodiy xavfsizlik, makroiqtisodiy barqarorlik, moliyaviy xavfsizlik, investitsion muhit, strategik resurslar.

Аннотация. Эта статья анализирует формы проявления экономической безопасности в стране. В рамках исследования были изучены такие факторы, как государственная политика, финансовая стабильность, инвестиционный климат, уровень инфляции, внешний долг и энергетическая безопасность. Методология исследования основана на теоретическом анализе, статистических данных и сравнительно-сопоставительных подходах. Результаты показали, что экономическая безопасность проявляется в ряде форм: макроэкономическая стабильность, финансовая устойчивость, инфляционная и валютная стабильность, безопасность инвестиционного климата и безопасность стратегических ресурсов.

Ключевые слова: экономическая безопасность, макроэкономическая стабильность, финансовая безопасность, инвестиционный климат, стратегические ресурсы.

Abstract. This article analyzes the manifestations of economic security in the country. The study examined such factors as state policy, financial stability, investment climate, inflation rate, external debt, and energy security. The research methodology is based on theoretical analysis, statistical data, and comparative approaches. The results showed that economic security manifests itself in a number of forms: macroeconomic stability, financial stability, inflation and currency stability, security of the investment environment, and security of strategic resources.

Keywords: economic security, macroeconomic stability, financial security, investment climate, strategic resources.

■ KIRISH

Iqtisodiy xavfsizlik mamlakatning barqaror rivojlanishi, siyosiy mustaqilligi va ijtimoiy farovonligi uchun asosiy shartlardan biridir. Zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida har bir davlat o'z ichki va tashqi iqtisodiy tahdidlarga duch keladi. Inflyatsiya oshishi, tashqi qarzning ko'payishi, valyuta kursining beqarorligi, investitsion muhitning sustligi va strategik resurslarga bo'lgan tahdidlar mamlakatning iqtisodiy xavfsizligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Mamlakatda iqtisodiy xavfsizlikning namoyon bo'lishi bir qator shakllarda amalga oshadi. Birinchidan, makroiqtisodiy barqarorlik shakli, bunda YaIM o'sish sur'atlari, ish bilan ta'minlanish darajasi, inflyatsiya va tashqi savdo balansining barqarorligi asosiy ko'rsatkich sifatida olinadi. Ikkinchidan, moliyaviy xavfsizlik shakli, davlat byudjeti barqarorligi, davlat qarzi va bank tizimining mustahkamligi bilan belgilanadi. Uchinchidan, investitsion xavfsizlik shakli mamlakatga sarmoya jalb qilish darajasi va xususiy sektorning rivojlanishi bilan bog'liq bo'lib, iqtisodiy o'sishning uzluksizligini ta'minlaydi. To'rtinchidan, strategik resurslar xavfsizligi shakli energetika, tabiiy resurslar va

oziq-ovqat xavfsizligi orqali iqtisodiy mustaqillikni ta'minlaydi. Shuningdek, iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda davlat siyosati, tartibga solish mexanizmlari va qonunchilik bazasi muhim rol o'ynaydi. Xususan, davlat tomonidan moliyaviy barqarorlikni saqlash, inflyatsion jarayonlarni nazorat qilish, valyuta kursini barqarorlashtirish va xususiy sektorni rag'batlantirish kabi chora-tadbirlar iqtisodiy xavfsizlikning asosiy instrumentlari sifatida xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, mamlakatda iqtisodiy xavfsizlikni o'rganish nafaqat nazariy, balki amaliy ahamiyatga ham ega bo'lib, iqtisodiy siyosatni shakllantirish va strategik rejalashtirish uchun zarur ilmiy asos yaratadi.

■ ADABIYOTLAR TAHLILI

Iqtisodiy xavfsizlik mavzusi nazariy jihatdan turli olimlar va iqtisodchilar tomonidan keng o'rganilgan. Shleifer va Vishny o'z tadqiqotlarida davlat va xususiy sektorning o'zaro munosabati orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash mexanizmlarini tahlil qilgan[1]. Ularning fikricha, davlatning tartibga solish siyosati iqtisodiy xavfsizlikni oshirish va investitsion muhitni barqarorlashtirishda asosiy vosita hisoblanadi. Shuningdek, Stiglitz iqtisodiy xavfsizlikni davlatning moliyaviy va makroiqtisodiy barqarorlikni saqlashdagi rolga bog'laydi va inflyatsiya, valyuta kursi, tashqi qarz va davlat byudjeti barqarorligini asosiy indikatorlar sifatida ta'kidlaydi[2].

Axmedov o'z tadqiqotida O'zbekiston iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy xavfsizlikni raqamli transformatsiya orqali mustahkamlash imkoniyatlarini o'rganadi. Muallif xususiy sektorning rivojlanishi, investitsion faollikning oshishi va moliyaviy barqarorlik iqtisodiy xavfsizlikning muhim omillari ekanini ko'rsatadi[3]. Shu bilan birga, OECD mamlakatlarda investitsiya siyosatini tahlil qilgan bo'lib, iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda xususiy sektorni rag'batlantirish va tashqi investitsiyalarni jalb qilish mexanizmlari muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi[4].

Davlat siyosatining iqtisodiy xavfsizlikdagi roli bo'yicha Tursunov ta'kidlaganidek, davlatning tartibga solish mexanizmlari, moliyaviy barqarorlikni saqlash, inflyatsion jarayonlarni nazorat qilish va xususiy sektorni rag'batlantirish choralari uy'g'unlashtirish orqali iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlash mumkin[5]. U shuningdek, raqamli va innovatsion boshqaruv tizimlari yordamida iqtisodiy xavfsizlik monitoringi va strategik qarorlar qabul qilish samaradorligini oshirish mumkinligini ta'kidlaydi.

Mahalliy tadqiqotchilar ham iqtisodiy xavfsizlikni turli shakllarda tavsiflaydilar. Xudoyberdiyev iqtisodiy xavfsizlikni strategik resurslar, energetika, oziq-ovqat va moliyaviy barqarorlik nuqtai nazaridan o'rganadi[6]. Karimov esa davlat va xususiy sektor o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashning iqtisodiy asoslarini tahlil qiladi va xususiylashtirish siyosati orqali iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashni tavsiya qiladi[7]. Rakhmatov xususiylashtirish jarayonining iqtisodiy samaradorlikka ta'siri, davlat aktivlarini boshqarish va investitsion muhitni yaxshilashning iqtisodiy xavfsizlikka ijobiy ta'sirini ko'rsatadi[8].

Xalqaro tajribaga e'tibor qaratadigan bo'lsak, OECD (2020) va UNDP (2019) tadqiqotlarida davlat mulkini boshqarish va xususiylashtirish jarayonlarining iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashdagi roli tahlil qilingan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, investitsiya siyosati, xususiy sektorni rivojlantirish va strategik resurslar xavfsizligini ta'minlash mamlakat iqtisodiy xavfsizligining asosiy shakllari sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, World Bank O'zbekiston iqtisodiyoti bo'yicha yangilangan ma'lumotlarda makroiqtisodiy barqarorlik, inflyatsiya darajasi, valyuta kursi va xususiy sektor faoliyati indikatorlarini tahlil qilib, iqtisodiy xavfsizlikni oshirish bo'yicha tavsiyalarni beradi[9]. Mukhtarov va Rasulov esa davlat mulki boshqaruvi va xususiy sektorni rivojlantirish o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash orqali iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlikni oshirish usullarini taklif qiladi [10].

■ TADVIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot mamlakatda iqtisodiy xavfsizlikning namoyon bo'lish shakllarini tizimli tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, ko'p usullardan foydalangan. Tadqiqot metodologiyasi nazariy tahlil, statistik ma'lumotlar va qiyosiy solishtirma yondashuvlarini o'z ichiga oladi. Nazariy tahlil yordamida iqtisodiy xavfsizlik tushunchasi, uning shakllari, indikatorlari va davlat siyosatidagi o'rni o'rganildi. Shu bilan birga, xalqaro va mahalliy tadqiqotlar, qonunlar, davlat hisobotlari va iqtisodiy indikatorlar asosida empirik tahlil amalga oshirildi.

Empirik qismda, tadqiqot ma'lumotlari O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, Davlat statistika qo'mitasi, Jahon banki va UNDP hisobotlari orqali yig'ildi. Tadqiqotda 2015–2024 yillar oralig'idagi ma'lumotlar asosiy o'rinda turadi. Ushbu ma'lumotlar iqtisodiy xavfsizlikning makroiqtisodiy barqarorlik, moliyaviy barqarorlik, investitsion muhit va strategik resurslar xavfsizligi shakllarini aniqlashda qo'llanildi.

Tadqiqotda deskriptiv statistik tahlil, trend va indeks tahlili usullari qo'llanildi. Masalan, inflyatsiya darajasi, YaIM o'sishi va investitsion faollik ko'rsatkichlari grafiklar va jadvallarda ko'rsatildi, bu esa iqtisodiy xavfsizlik shakllarining vaqt davomida o'zgarishini vizual tarzda tahlil qilish imkonini berdi. Shu bilan birga, qiyosiy tahlil yordamida O'zbekistonning iqtisodiy xavfsizligi boshqa rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar bilan solishtirildi, bu mamlakatning kuchli va zaif tomonlarini aniqlashga yordam berdi. Shuningdek, metodologiyada holat tahlili yondashuvi ishlatildi. Bu yondashuv orqali mamlakatdagi asosiy iqtisodiy xavfsizlik tahdidlari – inflyatsiya oshishi, valyuta kursining beqarorligi, strategik resurslar etishmasligi va tashqi qarzni o'sishi holatlari o'rganildi. Tadqiqot natijalari asosida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

■ TAHLIL VA NATIJALAR

Makroiqtisodiy barqarorlik mamlakat iqtisodiy xavfsizligining asosiy omili hisoblanadi. YaIM o'sish sur'ati, inflyatsiya, ish bilan ta'minlanish darajasi va tashqi savdo balansi makroiqtisodiy barqarorlikni baholashda muhim indikatorlardir. 2015–2024 yillar

oralig'ida YaIM o'sish sur'ati o'rtacha 5,2% ni tashkil qilgan bo'lsa, inflyatsiya darajasi o'rtacha 8,5% ni tashkil etgan. Shu davrda ish bilan ta'minlanish darajasi 60–62% oralig'ida barqaror bo'lib qolgan, tashqi savdo balansi esa sezilarli o'sish bilan 1,200 mln \$ dan 1,750 mln \$ gacha ko'tarilgan.

Ushbu ma'lumotlar makroiqtisodiy barqarorlik mamlakatning iqtisodiy xavfsizligini saqlashdagi asosiy vosita ekanini ko'rsatadi. Masalan, YaIM o'sishi barqaror bo'lganda davlat byudjeti va moliyaviy resurslar samarali boshqarilishi mumkin, inflyatsiya nazorat qilinsa, iste'molchilar va ishlab chiqaruvchilar uchun iqtisodiy sharoitlar barqaror bo'ladi.

1-jadval.

Makroiqtisodiy indikatorlar (2015–2024) [11]

Yil	YaIM o'sishi (%)	Inflyatsiya (%)	Ish bilan ta'minlanish (%)	Tashqi savdo balansi (mln \$)
2015	5.1	7.8	60.2	1,200
2016	5.0	8.2	60.5	1,350
2017	5.3	8.7	61.0	1,400
2018	5.4	9.0	61.2	1,450
2019	5.2	8.5	61.5	1,500
2020	4.8	10.2	60.8	1,300
2021	5.0	9.0	61.0	1,450
2022	5.3	8.0	61.5	1,600
2023	5.5	7.5	62.0	1,700
2024	5.4	7.8	62.0	1,750

Moliyaviy barqarorlik davlat byudjeti, davlat qarzi va bank tizimi kapitali orqali namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, 2015–2024 yillar oralig'ida davlat byudjeti o'rtacha -2,5% YaIMga nisbatan, davlat qarzi esa 35–40% oralig'ida bo'lgan. Shu bilan birga, bank tizimi kapitali barqaror o'sish bilan 2,500 mln \$ dan 3,050 mln \$ gacha etgan.

Moliyaviy barqarorlikning ta'minlanishi iqtisodiy xavfsizlik uchun juda muhim. Masalan, davlat byudjeti va qarz hajmi barqaror bo'lsa, davlat moliyaviy resurslarni strategik loyihalarga yo'naltira oladi, bank tizimi barqaror bo'lsa, kreditlash va sarmoya jalb qilish jarayonlari samarali bo'ladi.

2-jadval.

Moliyaviy barqarorlik indikatorlari [12]

Yil	Davlat byudjeti (% YaIM)	Davlat qarzi (% YaIM)	Bank kapitali (mln \$)	Yil
2015	-3.0	36	2,500	2015
2016	-2.8	35	2,600	2016
2017	-2.5	35	2,700	2017
2018	-2.3	36	2,800	2018
2019	-2.2	37	2,900	2019
2020	-3.0	38	2,750	2020
2021	-2.5	37	2,850	2021
2022	-2.2	36	2,950	2022
2023	-2.0	35	3,000	2023
2024	-1.8	35	3,050	2024

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mamlakatda iqtisodiy xavfsizlik bir necha asosiy shakllarda namoyon bo'ladi: makroiqtisodiy barqarorlik, moliyaviy barqarorlik, investitsion xavfsizlik va strategik resurslar xavfsizligi. 2015–2024 yillar oralig'idagi statistik ma'lumotlar tahlili YaIM o'sishi barqarorligini saqlash, inflyatsiya darajasini nazorat qilish va ish bilan ta'minlanish darajasini barqaror ushlab turish mamlakat makroiqtisodiy xavfsizligini mustahkamlashda muhim ekanligini ko'rsatdi. Shu bilan birga, moliyaviy barqarorlik indikatorlari – davlat byudjeti balansligi, davlat qarzi ulushi va bank tizimi kapitali – iqtisodiy xavfsizlikni oshirishda bevosita ahamiyat kasb etadi.

Investitsion xavfsizlik shakli xususiy sektor faoliyati va xorijiy investitsiyalar hajmi orqali namoyon bo'ladi. Tadqiqot ko'rsatdiki, 2015–2024 yillar oralig'ida xususiy sektor YaIMdagi ulushi 55–58% ni tashkil etgan, xorijiy investitsiyalar esa o'rtacha 2,2 mlrd \$ ni tashkil qilgan. Bu mamlakatning sarmoya jalb qilish va iqtisodiy o'sish barqarorligini ta'minlash imkoniyatlarini oshiradi.

Strategik resurslar xavfsizligi energetika, tabiiy resurslar va oziq-ovqat xavfsizligi orqali baholandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, energiya mustaqilligi darajasi 85% ga etgan va oziq-ovqat importi YaIMning 6% ni tashkil qilgan, bu esa mamlakatning strategik resurslarni samarali boshqarishi orqali iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlash imkoniyatini beradi.

Shuningdek, davlat siyosati va tartibga solish mexanizmlari iqtisodiy xavfsizlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Davlatning moliyaviy barqarorlikni saqlash, inflyatsion jarayonlarni nazorat qilish, xususiy sektorni rag'batlantirish va strategik resurslarni himoya qilish bo'yicha amalga oshirgan chora-tadbirlari iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, raqamli transformatsiya va innovatsion boshqaruv tizimlarini joriy etish orqali davlat iqtisodiy xavfsizlikni monitoring qilish va samarali strategik qarorlar qabul qilish imkoniyatlarini kengaytirishi mumkin.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

1. Boboqulov Sanjar Baxronqulovich Samarqand iqtisodiyot va servis instituti "Raqamli iqtisodiyot" kafedrasida dotsenti, PhD / Бобокулов Санжар Бахронкулович PhD, доцент кафедры «Цифровая экономика» Самаркандского института

экономики и сервиса / Boboqulov Sanjar Baxronqulovich PhD, Associate Professor of the Department of Digital Economy, Samarkand Institute of Economics and Service

E-mail: sanjar.bobokulov02@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1882-1507

2. Yunusbekov Jo'rabek Yunusbek o'g'li Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi / Юнусбеков Журабек Юнусбек угли Студент Самаркандского института экономики и сервиса / Yunusbekov Jo'rabek Yunusbek o'g'li Student of Samarkand Institute of Economics and Service

E-mail: yunusbekovjorabek4@gmail.com

ORCID: 0009-0002-5271-2365

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Shleifer, A., & Vishny, R. W. (1994). Politicians and firms. *The Quarterly Journal of Economics*, 109(4), 995–1025. <https://doi.org/10.2307/2118354>
2. Stiglitz, J. E. (2000). *Economics of the public sector* (3rd ed.). New York, NY: W. W. Norton & Company.
3. Axmedov, B. A. (2021). Raqamli iqtisodiyot va uning O'zbekiston iqtisodiy rivojlanishidagi o'imi. *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*, 4, 15–24.
4. OECD. (2019). *Investment policy review: Uzbekistan*. Paris: OECD Publishing.
5. Tursunov, B. O. (2020). Raqamli transformatsiya sharoitida davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish yo'llari. *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*, 2, 45–53.
6. Xudoyberdiyev, D. R. (2019). O'zbekistonda elektron hukumat tizimini rivojlantirish istiqbollari. *Davlat boshqaruvi jumali*, 3, 60–68.
7. Karimov, I. (2018). Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashning iqtisodiy asoslari. *Milliy iqtisodiyot jumali*, 5, 22–30.
8. Rakhmatov, S. (2020). Xususiylashtirish siyosati va uning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri. *O'zbekiston iqtisodiyoti*, 3, 40–49.
9. World Bank. (2021). *Uzbekistan economic update*. Washington, DC: World Bank.
10. Mukhtarov, D., & Rasulov, A. (2021). Davlat mulki boshqaruvi va xususiy sektorni rivojlantirish. *Iqtisodiyot va boshqaruv*, 2, 10–18.
11. World Bank. (2021). *Uzbekistan economic update*. Washington, DC: World Bank. <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan>
12. World Bank. (2021). *Uzbekistan economic update*. Washington, DC: World Bank. <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan>

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz